

Učebné osnovy – Etická výchova

Názov predmetu	Etická výchova			
Vzdelávacia oblasť	Človek a hodnoty			
Stupeň vzdelania	ISCED 1			
Dátum poslednej zmeny	4. 9. 2018			
UO vypracovala	Mgr. Miriam Hanzlíková			
Časová dotácia				
Ročník	prvý	druhý	tretí	štvrtý
Časový rozsah výučby / týž.	1	1	1	1
Časový rozsah výučby / roč.	33	33	33	33

Charakteristika predmetu

Úlohou povinne voliteľného predmetu etická výchova v primárnom vzdelávaní je podporovať osobnostný a sociálny rozvoj žiaka s vlastnou identitou a hodnotovou orientáciou, v ktorej významné miesto zaujíma prosociálne správanie. Pri plnení tejto úlohy sa využíva hlavne zážitkové učenie, ktoré popri informáciách účinne podporuje pochopenie a zvnútornenie mravných noriem a napomáha osvojeniu správania sa, ktoré je s nimi v súlade.

V etickej výchove sa kladie dôraz na rozvoj mravného usudzovania, na kultivovanie medziľudských vzťahov, ktoré vychádzajú z rodiny, rozširujú sa na triedny kolektív, na školu a na región, v ktorom žiaci žijú. Deje sa to prostredníctvom rozvoja sociálnych spôsobilostí (otvorená komunikácia, empatia, asertivita, pozitívne hodnotenie iných a pod.). Etická výchova sa tak podieľa na primárnej prevencii porúch správania a učenia. Žiaci sú vedení ku kritickému mysleniu, diskusii, hodnotiacim postojom, ku harmonickým a stabilným vzťahom v rodine, v kolektíve spolužiakov i v iných sociálnych skupinách.

Ciele predmetu

Žiaci:

- osvoja si základné postoje, ktoré podmieňujú kultivované medziľudské vzťahy,
- nadobudnú spôsobilosť na pochopenie a rešpektovanie najvyššej hodnoty, ktorou je život človeka a všetko, čo vedie k jeho rozvoju,
- získajú spôsobilosti, ktorými posilnia sebaúctu a hodnotenie iných,
- získajú spôsobilosti pri vyjadrovaní svojich citov a nadobudnú úctu k citovému životu iných,

- naučia sa aktívne participovať na živote spoločnosti (triedy, školy, regiónu),
- osvoja si prvky prosociálneho správania v rodine, v žiackom kolektíve,
- nadobudnú spôsobilosť na pochopenie hodnoty priateľstva, vzájomnosti a rodiny,
- rozvíjajú svoj postoj k postihnutým, chorým a starým ľuďom.

Prierezové témy

Do obsahu predmetu Etická výchova sú zakomponované tieto prierezové témy:

- osobnostný a sociálny rozvoj
- výchova k manželstvu a rodičovstvu
- environmentálna výchova
- mediálna výchova
- multikultúrna výchova
- ochrana života a zdravia

Finančná gramotnosť

Podpora a rozvoj finančnej gramotnosti je zahrnutá v nasledujúcich tematických celkoch a témach: Iniciatíva vo vzťahu k iným, Postoje a spôsobilosti medziľudských vzťahov, Riešenie konfliktov, Pomoc, Darovanie, Delenie sa, Reálne a zobrazené vzory, Rozvoj tvorivosti a iniciatívy.

Kľúčové kompetencie

Vo vyučovacom predmete Etická výchova rozvíjame tieto kľúčové kompetencie:

A) sociálne komunikačné kompetencie

- vyjadruje sa súvisle a výstižne písomnou aj ústnou formou adekvátnou primárnemu
- stupňu vzdelávania
- dokáže určitý čas sústredene načúvať, náležite reagovať, používať vhodné argumenty a vyjadriť svoj názor
- uplatňuje ústretovú komunikáciu pre vytváranie dobrých vzťahov so spolužiakmi,

- učiteľmi, rodičmi a s ďalšími ľuďmi, s ktorými prichádza do kontaktu

B) kompetencia učiť sa

- má osvojené základy schopnosti sebareflexie pri poznávaní svojich myšlienkových postupov - uvedomuje si význam vytrvalosti a iniciatívy pre svoj pokrok

C) kompetencia riešiť problémy

- vníma a sleduje problémové situácie v škole a vo svojom najbližšom okolí, adekvátne svojej úrovni navrhuje riešenia podľa svojich vedomostí a skúseností z danej oblasti
- pri riešení problémov hľadá a využíva rôzne informácie, skúša viaceré možnosti riešenia problému, overuje správnosť riešenia a osvedčené postupy aplikuje pri podobných alebo nových problémoch
- pokúša sa problémy a konflikty vo vzťahoch riešiť primeraným (chápaným a spolupracujúcim) spôsobom

D) osobné, sociálne a občianske kompetencie

- má základy pre smerovanie k pozitívnemu sebaobrazu a sebadôvere,
- uvedomuje si vlastné potreby a tvorivo využíva svoje možnosti,
- dokáže odhadnúť svoje silné a slabé stránky ako svoje rozvojové možnosti
- dokáže primerane veku odhadnúť dôsledky svojich rozhodnutí a činov
- uvedomuje si, že má svoje práva a povinnosti
- má osvojené základy pre efektívnu spoluprácu v skupine
- dokáže prijímať nové nápady alebo aj sám prichádza s novými nápadiami a postupmi pri spoločnej práci
- uvedomuje si význam pozitívnej sociálno-emočnej klímy v triede a svojim konaním
- prispieva k dobrým medziľudským vzťahom

E) kompetencia vnímať a chápať kultúru a vyjadrovať sa nástrojmi kultúry

- pozná bežné pravidlá spoločenského kontaktu (etiketu),
- správa sa kultúrne, primerane okolnostiam a situáciám,
- má osvojené základy pre tolerantné a empatické vnímanie prejavov iných kultúr

F) kompetencie finančnej gramotnosti (ďalej FIG - finančná gramotnosť)

- finančná zodpovednosť a prijímanie rozhodnutí

- plánovanie a hospodárenie s peniazmi
- úver a dlh

Pedagogické stratégie – metódy a formy práce

Učiteľ používa rôzne metódy a techniky (hru, hranie rolí, hranie scénok, anketové metódy, metódu posilňovania, problémové vyučovanie, dramatizácia ...). Základom výchovno-vzdelávacieho procesu etickej výchovy je zážitkové učenie, ktoré učiteľ v jeho technikách, cvičeniach a aktivitách prispôsobuje veku žiakov a situácii v žiackom kolektíve.

Aktivity pomáhajú precítiť etické hodnoty, uľahčujú porozumieť normám, ktoré súvisia s očakávaným správaním, umožňujú nácvik zodpovedajúceho správania a prenos získaných skúseností do správania sa v reálnom svete.

Žiaci počas hodín ETV sedia v kruhu, aby si videli navzájom do tváre, aby sa vzájomne poznávali - sedenie v kruhu treba striedať s pohybovými cvičeniami na uvoľnenie i aktivizáciu dieťaťa.

Prostriedkom, ktorý učiteľ často využíva, je čítanie rozprávok, príbehov. Vhodné obrázky, audio i videonahrávky, CD – roomy môžu poslúžiť ako motivačný materiál. Deti v mladšom školskom veku radi kreslia a robia pohybové aktivity. Toto všetko sa dá zapojiť do vytvárania situácií, v ktorých sa uplatňujú formy zážitkového učenia.

Učebné zdroje

Etická výchova nepoužíva učebnicu. Podnety na činnosť nachádza učiteľ v metodických príručkách a v iných materiáloch, ako aj v obsahu vyučovacích predmetov prvého stupňa. Aktualizuje ich podľa podmienok skupiny, cieľov a obsahu etickej výchovy.

Hodnotenie žiaka

Klasifikácia – v známke je zahrnutý výkon, ktorý žiak podal, dosiahnutá úroveň, prevedenie, snaha o zlepšovanie sa, aktivita, estetická realizácia, originalita, tvorivosť.

ETICKÁ VÝCHOVA 1. ročník				
Tematický okruh	Obsahový štandard	Výkonový štandard	Počty hodín	Prierezové témy
1. Postoje a spôsobilosti v medziľudských vzťahoch	- rodina, skupina, školská trieda - pozdrav, vďačnosť, ospravedlnenie - pravidlá skupiny	- predstaviť seba i spolužiakov krátkou charakteristikou, - pomenovať dôvody pre vďačnosť, prosbu, ospravedlnenie, - podieľať sa na vytváraní pravidiel skupiny,	8	OSR - vytvárať prosociálne spoločenstvo žiakov OZO, ENV FIG
2. Prvky prosociálneho správania	- úcta - úcta k rodičom, učiteľom, starším ľuďom, spolužiakom - prejavy úcty	- uviesť príklady úcty k rodičom, učiteľom a spolužiakom, - vyjadriť adekvátne vďačnosť, prosbu a ospravedlnenie, - riadiť sa pravidlami skupiny, - rešpektovať spolužiakov,	6	OSR - vytvárať prosociálne spoločenstvo žiakov OZO, MDV ENV
3. Ľudská dôstojnosť	- hodnota osoby, moja hodnota, rozdiel medzi mnou a ostatným svetom - ľudská osoba - sebaovládanie	- rozpoznať postupne rôzne vlastnosti ľudí, - uviesť vlastnosti, ktorými sa odlišuje od iných, - poukázať na dôležitosť sebaovládania v medziľudských vzťahoch,	4	OSR, ENV, MUV
4. Pozitívne hodnotenie iných	- vlastnosti iných osôb - pozitívne vlastnosti rodinných príslušníkov, spolužiakov - vyjadrenie pozitívneho hodnotenia iných - negatívne správanie a jeho dôsledky	- rozlíšiť medzi dobrým a zlým správaním u seba i u spolužiakov, - uviesť dobré vlastnosti spolužiakov a príslušníkov rodiny, - zahrať scénu, kde vyjadrí pochvalu spolužiakom,	7	OSR, ENV, MUV
5. Naša rodina	- rodina a jej úloha v živote človeka - vzťahy medzi členmi rodiny - rodinné pravidlá - komunikácia	- pomenovať rodinné vzťahy, - vysvetliť tri pravidlá vo vlastnej rodine, - uviesť príklad úctivej komunikácie v rodine, - naplánovať si konkrétnu pomoc pre členov	8	OSR, MDV, MUV, VMR, ENV

	- pomoc v rodine	rodiny.		
--	------------------	---------	--	--

ETICKÁ VÝCHOVA 2. ročník				
Tematický okruh	Výkonový štandard	Obsahový štandard	Počty hodín	Prierezové témy
1. Postoje a spôsobilosti v medziľudských vzťahoch	- vysvetliť pojem spolupráca na príkladoch - zdôvodniť potrebu vzájomného počúvania - rozpoznať vzťah medzi právom a povinnosťou - vysvetliť svoje práva a povinnosti v škole i v rodine	- spolupráca - vzťahy v triede - právo a povinnosť - práva a povinnosti v rámci rodiny a triedy	7	OSR - vytvárať prosociálne spoločenstvo žiakov OZO, ENV FIG
2. Tvorivosť	- zhotoviť originálny darček pre spolužiaka - zahrať pomocou pantomímy rôzne situácie - vymyslieť spoločne príbeh o svojej triede - oceniť originalitu iných - dopĺňať znenie pravidiel skupiny	- tvorivosť - vlastné talenty - pozornosť, fantázia, úsilie, vytrvalosť - - prínos tvorivosti (úžitok, radosť, obohatenie iných) - tvorivosť, ktorá škodí a zarmucuje	8	OSR -vytvárať prosociálne spoločenstvo žiakov OZO, MDV ENV
3. Iniciatíva	- uviesť príklady iniciatívneho správania - určiť oblasť, v ktorej je iniciatívny - zapájať sa do triednych a školských činností	- iniciatíva – ochota, prekonanie lenivosti a obáv - iniciatíva pri poznávaní nových vecí, pri vytváraní dobra a zabraňovaní zlu - iniciatíva pri vytváraní dobrých vzťahov v triede i mimo nej	6	OSR, ENV, MUV
4. Vyjadrovanie citov	- opísať jednoduchou formou, čo znamená slovo city - prejať svoje city spojené s príjemným i nepríjemným prežívaním formou kresby – „moje city počas dňa“	- city - prežívanie citov - city v rodine, medzi rovesníkmi - úcta k osobám opačného pohlavia - úcta k citom iných	6	OSR, ENV, MUV

	- vyjadriť kultivovane svoje city - uviesť, ako vhodnou formou vie vyjadriť city spojené s neprijemným prežívaním,			
5. Naša trieda	- rozlíšiť medzi vhodným a nevhodným správaním v triede - predložiť návrhy na zlepšenie súdržnosti spoločenstva triedy - prejavíť pochopenie so spolužiakmi - prispieť k dobrej atmosfére v triede - vyjadriť svoje pozitívne prania formou kresby	- naša trieda – spoločenstvo detí - pozitíva a negatíva našej triedy - vylepšovanie nášho spolužitia - súdržnosť spoločenstva	6	OSR, MDV, MUV, VMR, ENV

ETICKÁ VÝCHOVA 3. ročník				
Tematický okruh	Výkonový štandard	Obsahový štandard	Počty hodín	Prierezové témy
1. Postoje a spôsobilosti v medziľudských vzťahoch	- vyhodnotiť pravdivé informácie o sebe - preveriť si informácie o iných - rozpoznať rizikové situácie a negatívne ponuky - zahrať formou scénky situácie s negatívnymi ponukami	- pravda v živote ľudí - otvorená komunikácia – pravdivosť a objektívnosť - zdroje informácií - pravda o sebe a jej prijatie, pravda o iných - rizikové situácie v živote detí - odmietnutie zla a negatívnych ponúk	6	OSR, MUV, OZO, ENV, FIG
2. Vcítanie sa do prežívania iných – empatia	- uviesť príklady na situácie, v ktorých prejavuje súcit a pochopenie - poukázať na dôležitosť radosti vo svojom prostredí - prejavovať spoluúčasť a pochopenie iných v problémových situáciách	- empatia - radosť a smútok v živote ľudí - súcit a spoluúčasť so slabšími, chorými, zdravotne a sociálne znevýhodnenými ľuďmi - vcítanie sa do situácie spolužiakov	8	MUV, ENV, OSR, OZO, RLK
3. Riešenie konfliktov – výchova k zmierlivosti	- uznať právo človeka na omyl - rozlíšiť omyl od zákernosti - diskutovať o možnostiach nápravy omylu - porozumieť významu odpúšťania a komunikácie v konfliktných situáciách - formulovať rôzne typy žiadosti o prepáčenie	- právo na omyl - omyl a zákernosť - odpúšťanie v medziľudských vzťahoch - sebaovládanie v konfliktných situáciách - upevňovanie vzájomnosti - súťaživosť a kooperácia	5	OSR, OZO, ENV
4. Pomoc, darovanie, delenie sa	- vysvetliť rozdiel medzi materiálnou a nemateriálnou pomocou - uviesť príklady pomoci v rámci triedy a rodiny	- vnímanie a prežívanie prosociálnosti - materiálna a nemateriálna pomoc - podelenie sa a darovanie v rámci rodiny a žiackeho kolektívu - odmietnutie dobra inými	8	RLK, OSR, OZO, ENV, MUV, FIG

	- pomáhať si navzájom			
5. Naša škola	- vymenovať pozitívne stránky svojej školy - uviesť príklad problémov, ktoré sa v škole vyskytujú - navrhnúť svoj príspevok k dobrej atmosfére v škole	- naša škola - príslušnosť k našej škole - účasť žiakov na úspechoch i problémoch školy	6	OSR, OZO, ENV, MUV, RLK

ETICKÁ VÝCHOVA 4. ročník				
Tematický okruh	Výkonový štandard	Obsahový štandard	Počty hodín	Prierezové témy
1. Postoje a spôsobilosti v medziľudských vzťahoch	- opísať rozdiely správania medzi chlapcami a dievčatami, - rozpoznať vhodné a nevhodné správanie voči osobám opačného pohlavia, - rozpoznať situácie, kde je potrebné ticho a počúvanie,	- tolerancia a ústretovosť vo vzťahoch, - Zlaté pravidlo mravnosti, - rešpekt a úcta, - rovnoprávnosť mužov a žien, - komunikačné zručnosti v medziľudských vzťahoch, - kultivované správanie k osobám opačného pohlavia,	8	OSR, MUV, OZO, ENV,
2. Reálne a zobrazené vzory	- rozlíšiť na príkladoch pozitívne i negatívne vplyvy televízie a iných komunikačných prostriedkov, - uviesť príklady prosociálnych ľudí zo svojho okolia, - vyjadriť svoj názor na prečítanú knihu,	- vzor správania, - komunikačné prostriedky a ich úloha, - prosociálne vzory v okolí dieťaťa, - čitateľský návyk – zdroj prosociálnych vzorov	8	MUV, ENV, OSR, RLK, MDV
3. Rozvoj tvorivosti a iniciatívy	- uviesť príklady vzájomnej užitočnosti, - vymenovať iniciatívy, kde môže preukázať svoj vzťah k ochrane prírody a životného prostredia, - pripraviť si iniciatívy na ochranu prírody,	- záujmy rozvíjajúce osobnosť človeka, - kvality človeka využité pre spoločné dobro, - tvorivosť, iniciatívnosť a vytrvalosť pri riešení každodenných problémov	6	OSR, OZO, ENV
4. Dohovor o právach dieťaťa	- vymenovať päť práv dieťaťa, - rozpoznať, ktoré práva dieťaťa sa dodržujú alebo porušujú v jeho prostredí, - vysvetliť potrebu solidarity s deťmi, ktoré dlhodobo trpia	- ľudské práva, práva detí, - detská práca, - solidarita a prijatie odlišností, - povinnosti detí vyplývajúce z ich práv,	6	OSR, OZO, ENV

	nedodržiavaním ich práv, - zapojiť sa do aktivity, ktorá podporuje solidaritu, - vymenovať päť povinností, ktoré má voči iným ľuďom,			
5. Náš región – naša vlasť	- priradiť svoje bydlisko do lokality regiónu, - pomenovať špecifiká, krásy i možnosti svojho regiónu, - napísať list priateľovi, v ktorom bude vykreslený jeho región, - zostaviť prezentáciu, v ktorej predstaví svoj región, - navrhnúť akciu na pomoc svojho regiónu.	- dedina, mesto, región, - vlasť, Slovensko, - vlastenectvo	5	OSR, ENV, MDV, RLK